

СИСТЕМА ІНТЕГРАЦІЇ ВИДАВНИЧИХ І БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ «СІВБІР-24»

*Сенченко М.І., директор, Державна наукова установа
«Книжкова палата України імені Івана Федорова»*

Одними з базових елементів національного інформаційного простору є суб'єкти й об'єкти видавничої та бібліотечної справи. Реєстр вітчизняних видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції включає понад 7,5 тис. юридичних і фізичних осіб. Кількість бібліотек в Україні становить близько 25 тис. (станом на 2019 р.).

Видавнича і бібліотечна галузі в нашій державі з одного боку тісно співпрацюють (бібліотеки є споживачами видавничої продукції), а з іншого – між ними немає системно-інтеграційної взаємодії. Налагодження такої взаємодії і досягнення якісно нового рівня синергії видавничої і бібліотечної сфер – **проблема, що потребує вирішення.**

Виникнення цієї проблеми обумовлено:

- різними відомчими підпорядкуваннями видавництв і бібліотек;
- неузгодженістю інформаційно-комунікаційних інфраструктур видавничої та бібліотечної сфер.

Можливим варіантом вирішення названої проблеми є ініціювання Національної цільової програми «СІВБІР-24», в якій було б запропоновано напрями та засоби розв'язання комплексу питань, що є дотичними до діяльності як Міністерства культури та інформаційної політики України (бібліотечний аспект проблеми), так і Державного комітету телебачення і радіомовлення України (видавничий аспект). Однак, урахувавши економічну ситуацію в державі, цей варіант вбачається малоімовірним.

Пропонується синергетичний підхід до побудови Системи інтеграції видавничих і бібліотечно-інформаційних ресурсів «СІВБІР-24». Такий підхід передбачає визначення послідовності завдань і заходів, для реалізації яких залучаються всі можливі джерела фінансування, включаючи кошти зацікавлених інституцій і кошти Державного бюджету України.

Основні етапи робіт зі створення Системи:

- розробка концепції «СІВБІР-24» (визначення співвиконавців, процедур взаємодії видавців і бібліотек, базового програмного забезпечення та його додатків тощо);
- створення демоверсії «СІВБІР-24»;
- розробка проєкту «СІВБІР-24» і його просування (залучення джерел фінансування, спонсорів і партнерів);
- розробка проєкту «Національна електронна бібліотека» і її реалізація (залучення спонсорів і партнерів);
- розроблення і формування цифрових колекцій документів для першочергового наповнення репозитарію Національної електронної бібліотеки;

- конвертування актуальної частини бібліографічних баз Книжкової палати України і окремих бібліотек в «СІВБІР-24»;
- започаткування кооперативного формування вітчизняної бази Books in Print з бібліографічною інформацією про видання та цифрові версії видань;
- організація на базі Books in Print онлайнового посередника «видавець–споживач» (прибуткова частина проєкту);
- формування на основі «СІВБІР-24» зведеного довідково-пошукового апарату 25-50 провідних бібліотек України (за наявності стимулів для створення такого апарату);
- організація на базі Books in Print міжнародного книгообміну.

Початкові фази проєкту – витратні. Після започаткування формування ресурсів Books in Print і запуску онлайнового посередника «видавець–споживач» проєкту «СІВБІР-24» стане прибутковим.

У цілому Система «СІВБІР-24» дозволить створити сучасну архітектуру єдиного видавничого і бібліотечно-інформаційного простору України й активізувати розповсюдження книжкових та інших друкованих видань і цифрових ресурсів з дотриманням авторського права.

Кожне друковане видання, що виходить на терені України має електронний аналог – електронний оригінал-макет. Більшість видавництв і видавничих організацій після друку видання лише певний час зберігають електронний оригінал-макет, потім він знищується. У той самий час в Україні розроблена концепція створення «Національної електронної бібліотека» шляхом оцифрування ретроспективних документів, що вимагає значних коштів.

Через декілька років виникне необхідність оцифровувати сучасні видання, що сьогодні мають електронні аналоги. Якщо їх розпочати збирати і зберігати то можна формувати фонди електронної бібліотеки сучасними виданнями, створювати тематичні бази даних, готувати дайджести, блоки реферативної інформації.

Для комплектування фондів електронної бібліотеки ХХІ ст. варто використовувати електронні оригінал-макети (електронні аналоги) друкованих видань. Внесенням відповідних змін до Закону України «Про обов’язковий примірник документів» можна зберегти електронні оригінал-макети, якщо виробник разом з обов’язковим примірником документів передаватиме певним юридичним особам і їхні електронні аналоги. Це дасть можливість зберегти друковані видання в електронній формі і поступово формувати фонди централізованої чи розподіленої електронної бібліотеки України.

Розробити проєкт технічного оснащення цих установ і підготувати зміни до Закону України «Про обов’язковий примірник документів». Збереження авторського права забезпечується ліцензуванням доступу до документів електронної бібліотеки, створенням особистого кабінету автора чи видавництва з відповідним логіном та індивідуальним кодом доступу.